

เรื่อง การขยายพันธุ์ไม้หางหม่น

สรุปโดย นายณพพร สูงเนิน หัวหน้างานระดับ (ระดับ 6) งานสวนป่าภูสวรรค์
องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตขอนแก่น องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. บริบทหรือความเป็นมา

สวนป่าภูสวรรค์ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตขอนแก่น ได้ดำเนินการปลูกสร้างแปลงไม้หางหม่น จำนวน 10 ไร่ ตามแผนดำเนินงานต้องมีการสร้างรายได้จากผลผลิตไม้ ในรูปของลำไม้ไผ่ ถ่านไม้ไผ่หรือหน่อไม้ แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจตกต่ำตลาดสินค้าจากไม้ไผ่ชะลอตัว ทำให้กระทบต่อแผนรายได้จากไม้ของสวนป่า ทำให้สวนป่าหาแนวทางในการสร้างรายได้จากแปลงไม้โดยการผลิตกล้าไม้เพื่อจำหน่าย สร้างรายได้ให้กับ ออป.ต่อไป

2. วิธีการ/ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ได้เรียนรู้

- 4.1 การศึกษาวิธีการขยายพันธุ์ไม้
- 4.2 การเตรียมแปลงขยายพันธุ์
- 4.3 การเตรียมวัสดุเพาะชำ
- 4.4 การขยายพันธุ์ 3 วิธีคือ ตอน ปักชำ ขุดเหง้า
- 4.5 การย้ายลงถุงชำและดูแล

3. เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

3.1 การขยายพันธุ์โดยวิธีขุดเหง้าชำ

- การคัดเลือกเหง้าที่อายุ 1-2 ปีสังเกตจากมีแป้งตามลำต้นสีหม่นขาว สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคหรือแมลง
- การเตรียมวัสดุเพาะชำ ผสมดินร่วน-แกลบ-ปุ๋ยคอก ในอัตราส่วน 2 : 1 : 1 รอกถุงเตรียมไว้ในแปลงเพาะ
- การขุดเหง้า ใช้เลื่อยเหล็กที่แข็งแรงขุดล้อมเหง้าให้ได้เหง้าที่สมบูรณ์
- การตัดแต่งเหง้าลงถุงชำ ให้ตัดแต่งเหง้าและรากออกให้เหมาะกับขนาดถุงชำ แขน้ำยาเร่งรากแล้วนำลง

ถุงชำดูแลรดน้ำ จนแตกกิ่งเขียวเข้มพร้อมจำหน่าย

3.2 การขยายพันธุ์โดยวิธีปักชำ

-การคัดเลือกลำไม้ที่จะปักชำ คัดเลือกลำที่อายุ 1-2 ปีสังเกตจากมีแป้งตามลำต้นสีหม่นขาว สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคหรือแมลง หรือใช้ลำจากต้นที่ขุดเหง้าไปชำถุงมาปักชำก็ได้

-เตรียมแปลงปักชำ โดยพรวนดินใช้แกลบและปุ๋ยคอกผสมลงไป แล้วตัดแต่งกิ่งลงปักชำ ดูแลรดน้ำจนแตกกิ่งเขียวเข้มแข็งแรง ตรวจสอบดูรากงอกแข็งแรง

-การเตรียมวัสดุเพาะชำ ผสมดินร่วน-แกลบ-ปุ๋ยคอก ในอัตราส่วน 2 : 1 : 1 รอกถุงเตรียมไว้ในแปลงเพาะ

-การย้ายกล้าชำลงถุง ให้ตัดแต่งกิ่งให้เหลือ 30 - 50 เซนติเมตรแล้วชำลงถุง ดูแลจนกล้าแข็งแรงพร้อม

จำหน่าย

3.3 การขยายพันธุ์โดยวิธีการตอน

- การเตรียมไม้เพื่อตอนกิ่ง เลือกไม้อายุ 1-2 ปีสังเกตจากมีแบ่งตามลำต้นสีหม่นขาว สมบูรณ์ แข็งแรง ไม่มีโรคหรือแมลง ให้ตัดยอดไม้เหลือสูง 3-4 เมตร(สามารถตอนได้ถึง)เพื่อให้ไม้แตกกิ่งมากๆ
- เมื่อแตกกิ่งแล้วให้กิ่งแก่เขียวเข้ม กำจัดกิ่งแขนงออกให้เหลือเฉพาะกิ่งตาแล้วตัดกิ่งให้เหลือยาวจากลำต้น 10-15 เซนติเมตร แล้วปลอยให้กิ่งใหม่แตกและแก่พอสมควร(ประมาณ 20-30 วัน)
- เตรียมตุ่มตอนใช้ขุยมะพร้าวแช่น้ำ 1 คืนผสมน้ำส้มควันไม้เพื่อป้องกันแมลง ก่อนตอนให้ตัดยอดกิ่งใหม่ให้เหลือ 30-50 เซนติเมตร ใช้ตุ่มตอนหุ้มโคนกิ่งมัดให้แน่น 15-20 วันรากจะเริ่มงอก
- เมื่อรากแข็งแรงให้ตัดย้ายลงถุงเพาะชำ ดูแลรดน้ำจนแข็งแรงพร้อมจำหน่ายต่อไป

4. ประเด็นความรู้สำคัญ

ตามข้อ 3

5. บทสรุป

5.1 กล้าที่ได้จากการชำเหง้าจะสมบูรณ์แข็งแรงที่สุด ขยายพันธุ์ได้น้อยเนื่องจากลำไม้มีจำกัด ใช้ถุงใหญ่ น้ำหนักมากขนส่งได้ทีละน้อย ต้นทุนสูงกว่าอีก 2 วิธี

5.2 การปักชำจากลำ ส่วนมากจะใช้ลำต้นที่ชำเหง้าชำลงมาปักชำ ปักชำได้มากแต่อัตราออกรากต่ำ

5.3 การตอนเป็นวิธีที่ทำได้ง่าย ได้จำนวนมาก แต่ต้องใช้ความประณีตและได้ผลน้อยในฤดูแล้ง

ขยายพันธุ์แบบชำเหง้า

การขยายพันธุ์โดยการตอน

การขยายพันธุ์โดยวิธีปักชำ